

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
DEVELOPMENT OF LEADERSHIP INDICATORS OF THE STUDENT COUNCIL FOR
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS IN NORTH-EASTERN PART

เรืองฤทธิ์ ดั่งดิลี^{1*} วาโร เฟ็งสวัสดิ์² ถาดทอง ปานศุภวัชร² และ กาญจนา วงษ์สวัสดิ์²

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนากการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*Corresponding Author E-mail : duangtilee@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย พัฒนาตัวบ่งชี้และทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะ ระยะที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ และระยะที่ 3 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายกิจกรรมนักเรียนหรือครูที่ปรึกษาองค์การสถานักเรียน จำนวน 648 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย และ 56 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบได้แก่ ด้านการประสานความร่วมมือ มี 10 ตัวบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบ มี 11 ตัวบ่งชี้ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มี 10 ตัวบ่งชี้ ด้านความสามารถในการตัดสินใจ มี 13 ตัวบ่งชี้ ด้านความเป็นพลเมืองดี มี 12 ตัวบ่งชี้ โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ($X^2 = 49.32$ df = 52 ค่า P = 0.948 ค่า GFI = 0.99 ค่า AGFI = 0.97 ค่า RMSEA = 0.000 ค่า CN = 869.93)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, คณะกรรมการสถานักเรียน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this study were to study the main components, subcomponents, the indicators and to examine the goodness-of-fit between the confirmatory factor analysis model of leadership indicators of student council committees in educational opportunity expansion schools in the North-eastern region of Thailand with the empirical data. The study was conducted in 3 phases. The first phase was the specification of the main

components, subcomponents and behavioral indicators by studying relevant documents and researches, as well as interviewing 7 experts. The second phase was the indicator development by consulting 21 experts with the application of modified Delphi Technique for 3 times. The third phase was the goodness-of-fit examination of the developed leadership indicators of student council committees in educational opportunity expansion schools in the North-eastern region of Thailand structural model with the empirical data. The samples were school directors and deputy directors for student activities affairs or student council advisors, totally 648, selected by multi-stage random sampling. The instrument employed to collect data was a 5-level rating scale questionnaire. Data analysis was done by determining the basic statistics, and the confirmatory factor analysis was done by employing LISREL software. The study results showed that the leadership indicators of student council committees in educational opportunity expansion schools in the North-eastern region of Thailand consisted of 5 main components, 15 subcomponents and 56 indicators which were in accordance with relevant concepts, principles and theories comprised of 10 indicators in the main component on cooperation, 13 indicators in the main component on self-confidence and 12 indicators in the main component on responsibility. The developed leadership structural indicator model showed the goodness-of-fit with the empirical data as set in the hypothesis ($X^2 = 49.32$, $df = 52$, $p \text{ value} = 0.948$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $RMSEA = 0.000$, and $CN = 869.93$)

Keywords : Leadership, Student Council Committee, Opportunity Expansion Schools

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ก้าวไปสู่ความเป็นประชาคมจะเห็นได้ชัดที่สุดก็คือการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแต่ละชาติจำเป็นต้องเตรียมการในหลายๆ ด้าน เพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีความรวดเร็วในทุกด้านทั้งความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของทุกคน (จักรี ดันเชื้อ, 2555; จุมพจน์ เชื้อสาย, 2550; ชวัลิต สรวารี, 2550; วัชรภรณ์ ทีสุกะ, 2557; อรวรรณ ไชยปัญญา, 2556) จากกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลทุกระดับให้มีความสำคัญต่อบทบาทและภารกิจต่างๆ ที่มีต่อสังคมมากขึ้น (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2549) บุคคลสามารถสร้างคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มได้โดยการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะทางด้านความคิดและการกระทำ ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือจากผู้คนในสังคม ซึ่งหากมีคุณลักษณะที่ดีหลายประการประกอบกันเข้าก็จะเกิดภาวะผู้นำขึ้นในตัวบุคคลนั้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 22 ได้บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำหรือลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นสิ่งที่พัฒนาได้จากการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักดังกล่าว ทั้งนี้ การได้รับการฝึกฝนทักษะความเป็นผู้นำจะทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง มีความมั่นคงในอารมณ์ เข้าใจถึงบทบาทของตนเองและผู้อื่น ผู้นำมีความสำคัญต่อสังคม การบริหารองค์การจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความรู้

ความสามารถ จินตนาการและความรับผิดชอบของผู้นำ (Drucker, 1968) แม้ว่าภาวะผู้นำจะทำให้เกิดสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการปฏิบัติขององค์การ แต่ปัจจุบันภาวะผู้นำกำลังเป็นสิ่งที่ขาดแคลนมากในเกือบทุกองค์การ (Alkin, 1992)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแหล่งพัฒนานักเรียนในถิ่นทุรกันดาร นักเรียนเหล่านี้มีฐานะยากจนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งมีผลต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำนักเรียน สอดคล้องกับ จุมพล หนีมพานิช (2547) ได้กล่าวถึงทฤษฎีลักษณะผู้นำเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม (Social Background) สรุปได้ว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูงเป็นข้อดีหรือเป็นข้อที่มีประโยชน์ในการนำไปสู่สถานภาพการเป็นผู้นำมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่ำ

กิจกรรมนักเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียน ช่วยเสริมเติมเต็มให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีวิจรรย์ญาณ มีสุขภาพที่ดี และเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ วิธีการดำเนินงานกิจกรรมก็ดำเนินการผ่านกิจกรรมสถานนักเรียน ใช้ในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นคนที่มีสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การจัดการกิจกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งในด้านแนวความคิด เจตคติ พฤติกรรม ร่างกาย จิตใจ ตลอดจนความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ลดปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ภายในโรงเรียน คณะกรรมการสถานักเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนา ผลักดัน ตลอดจนจัดทำกิจกรรมด้านต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามการเข้ามาดำรงตำแหน่งของผู้นำกิจกรรมส่วนหนึ่งยังขาดทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหาร การมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล และปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่พบ คือ ปัญหาการมีผู้นำที่ขาดภาวะผู้นำ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมไม่ได้ผลเท่าที่ควร ขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและไม่ บรรลุเป้าหมายที่คาดหวังไว้ได้

เมื่อต้องการทราบว่าผลการดำเนินการใดๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จำเป็นต้องมีเครื่องมือวัด เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ณ เวลานั้นเครื่องมือนี้ก็คือ ตัวบ่งชี้ (Indicators) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551) ตัวบ่งชี้คือ สิ่งที่น่ามาวัดหรือชี้ให้เห็นลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด หรือเป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงลักษณะของระบบการดำเนินงาน เป็นสารสนเทศที่บ่งบอกสถานะหรือสภาพการณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (วัชรารัตน์ ที่สุกะ, 2557) ดังนั้น หากนำตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนหรือสร้างเกณฑ์ประเมินภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามภารกิจของฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาศึกษาซึ่งมีภารกิจสำคัญในการปลูกฝังวิถีประชาธิปไตยให้กับนักเรียน โดยการสนับสนุนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการประชาธิปไตยที่ได้ปฏิบัติจริงในรูปแบบการเลือกตั้งผู้แทนนักเรียน ตั้งแต่เลือกหัวหน้าห้อง หัวหน้าระดับชั้น ประธานชุมนุม ประธานชมรม คณะกรรมการนักเรียนและสถานักเรียน หรือเป็นประโยชน์ในการติดตาม (Monitoring) โครงการที่สำนักงานเขตได้ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณแก่โรงเรียนพร้อมประเมินผล (Evaluation) การดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ให้บริการการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนช่วยสร้างโอกาสแก่นักเรียน ในส่วนองค์การสถานักเรียนเอง ก็ต้องสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนอันเป็นหัวใจหลักของการศึกษา ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินกระบวนการดำเนินงานและติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์การสถานักเรียนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร

จัดการองค์การสถานักเรียน ให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ เป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงประเด็นสรุป สังเคราะห์ และเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน

ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้เทคนิคเดลฟายปรับปรุง 3 รอบ เป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย รอบที่ 2 และรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ และขอให้ผู้เชี่ยวชาญส่งคืนทางไปรษณีย์ แล้วรวบรวมผลการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 มาคำนวณหา ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Range)

ระยะที่ 3 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการสอบถามผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายกิจกรรมนักเรียนหรือครูที่ปรึกษาของสถานักเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายกิจกรรมนักเรียนหรือครูที่ปรึกษาของสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 648 คน จาก 6,482 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ใช้วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ไลค์ลีสส์สูงสุด (Maximum Likelihood : ML) เครื่องมือที่

ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมคืนด้วยตนเองเป็นบางส่วน และบางส่วนจะให้นำส่งกลับคืนโดยทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 564 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.03 ของแบบสอบถามทั้งหมด 648 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบและกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบไปด้วย 1) องค์ประกอบหลักด้านการประสานความร่วมมือมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ การสร้างความร่วมมือ และการประนีประนอม 2) องค์ประกอบหลักด้านความรับผิดชอบมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การปฏิบัติตามแผน ความพยายามสู่ความเป็นเลิศ และการควบคุมตนเอง 3) องค์ประกอบหลักด้านความเชื่อมั่นในตนเองมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความสามารถคาดการณ์อนาคต ความมั่นคงทางจิตใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดี

4) องค์ประกอบหลักด้านความสามารถในการตัดสินใจมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการ มีปฏิภาณไหวพริบ และการเผชิญปัญหาการเปลี่ยนแปลง 5) องค์ประกอบหลักด้านความเป็นพลเมืองดีมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ พลเมืองดีเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง มีความซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะ

2. ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 56 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักด้านการประสานความร่วมมือ มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านความรับผิดชอบ มี 11 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านความสามารถในการตัดสินใจ มี 13 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านความเป็นพลเมืองดี มี 12 ตัวบ่งชี้

3. โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ($\chi^2 = 49.32$ df = 52 ค่า P = 0.948 ค่า GFI = 0.99 ค่า AGFI = 0.97 ค่า RMSEA = 0.000 ค่า CN = 869.93)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทุกตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องในระดับมาก จึงได้ตัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้าง แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ การประสานความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจ และ ความเป็นพลเมืองดี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐาน

การวิจัย สอดคล้องกับ สายสมร คักดีคำดวง (2551) นิภาพร แสนเมือง (2557) และ วัชรภรณ์ ทีสุกะ (2557) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ซึ่งดำเนินการหลายขั้นตอนตามกระบวนการสร้างตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยาม ตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูลการสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพ ตัวบ่งชี้ และการวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องการศึกษา และการนำเสนอรายงานทำให้ตัวบ่งชี้ทุกตัวที่ผ่านกระบวนการทั้งหมดมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (SC) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 ด้านความเป็นพลเมือง (CZ) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.97 ด้านความสามารถในการตัดสินใจ (DS) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 ด้านความรับผิดชอบ (RS) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95 และด้านประสานความร่วมมือ (CS) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87 ตามลำดับ และผู้วิจัยได้นำค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาสร้างสเกลองค์ประกอบตัวบ่งชี้ ได้สมการ $LSC = 1.00(SC) + 0.97(CZ) + 0.96(DS) + 0.95(RS) + 0.87(CS)$ จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากภาวะผู้นำว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้อิทธิพล อำนาจและชักจูงให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความคิดเห็นและความต้องการของตนด้วยความเต็มใจเพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ กาญจนนา ธานะ (2551) กล่าวว่า ผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองควรมีพฤติกรรมดังนี้ 1) สร้างมโนภาพที่ดึงดูดใจบุคลากร 2) กระตุ้นให้บุคลากรเกิดความเข้าใจ 3) มีความต้องการไปสู่จุดหมายในอนาคตที่พึงปรารถนาไปสู่องค์กรในอุดมคติและ 4) มีความเชื่อมั่น Croft, Harrison, and Robinson (2008) กล่าวถึง ความสามารถของผู้นำในยุคปัจจุบันว่าต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมรอบด้านและมองอนาคตมองผลกระทบประโยชน์และเป้าหมายที่เป็นไปได้และสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กร โดยสรุปผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองควรมีพฤติกรรม ดังนี้ 1) คิดเชิงรุก (Proactive) และ 2) ส่งเสริมศักยภาพทุกคนให้สูงขึ้น (Enhancement for All) ในทำนองเดียวกัน Hogan (2008) กล่าวว่าผู้นำที่เชื่อมั่นในตนเองควรมีพฤติกรรมดังนี้ 1) คำนึงถึงภาพอนาคตทั้งหมดที่เป็นไปได้ (Consider All Viable Futures) และคาดการณ์อนาคตได้แม่นยำ (Foresight) และ 2) ความสามารถในการคิดชัดแจ้ง (Think Beyond the Obvious) ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเอง จึงมีความสำคัญต่อภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถอภิปรายแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้ ดังนี้

2.1 ด้านความสามารถคาดการณ์อนาคต ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การตัดสินใจภายใต้ สถานการณ์ต่างๆ ได้ดีเกิดความผิดพลาดน้อย (0.82) การมีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยการเลือกใช้เทคโนโลยีมาช่วยพัฒนางานอย่างถูกต้องเหมาะสม (0.80) และการมีมุมมองจินตนาการและภาพวาดอนาคตที่สร้างสรรค์แล้วแปรเป็นนวัตกรรมที่ตอบสนองความ (0.77) ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ผู้นำที่มีภาวะผู้นำด้านความสามารถคาดการณ์อนาคตจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยมีมุมมองจินตนาการและภาพวาดอนาคตที่สร้างสรรค์และมีการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ได้ดี ดังนั้น ความสามารถคาดการณ์อนาคตจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2 ความมั่นคงทางจิตใจ ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความมีจิตใจมั่นคง ไม่เชื่อคนง่ายไม่เลิกล้มความตั้งใจอะไรๆ (0.86) ความสามารถที่จะมีความสุขได้ในทุกสถานการณ์ไม่บ่นหรือตำหนิผู้อื่น (0.54) และการเป็นผู้มีเหตุผล มีวิจารณญาณของตนเองคิดใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจ (0.76) ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ความมั่นใจในตนเอง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นคนมั่นใจในความสามารถของตนเองคิดทางบวกและมีความคิดเป็นของตนเอง สอดคล้องกับ Anderson (2008) กล่าวว่าลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย 1) เป็นคนที่พึ่งตนเองและนาตนเองได้ 2) เป็นคนนับถือตนเองเชื่อในความสามารถของตนเองและไม่ถูกเหยียดหยามตนเอง 3) เป็นคนมีความคิดเป็นของตนเองไม่ตกเป็นทาสความคิดของบุคคลอื่น 4) เป็นคนที่คิดทางบวกว่าตัวเราสามารถทำได้ไม่คิดทางลบว่าตัวเราไม่เอาไหนตัวเราแยไม่ไหวไม่สู้ 5) เป็นคนที่มีอุปนิสัยดีเช่นกล้าหาญเข้มแข็งไม่หวาดหวั่นไม่ทอดถอนใจต่อความยากลำบาก มีเหตุผล สอดคล้องกับ Zankoski (2010) ให้ทัศนะว่าความเชื่อมั่นในเป็นสิ่งสำคัญมากกับทุกอาชีพเป็นความเชื่อของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถและพลังที่จะทำให้สำเร็จได้การยืนยันมั่นคงในความเชื่อมั่นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้อื่นมั่นใจซึ่งความมั่นใจในตนเองจะเพิ่มขึ้นมากเป็นลำดับเนื่องจากความสำเร็จตามความมุ่งหวังของตนเองมากกว่าคนอื่นสร้างให้ ดังนั้นความมั่นคงทางจิตใจจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

2.3 การเป็นแบบอย่างที่ดี ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความซื่อสัตย์และยึดมั่นสิ่งถูกต้องในการทำงาน (0.87) การประพฤติดีตามกฎระเบียบของโรงเรียน (0.82) การมีใจรักบริการพร้อมปรับปรุงพัฒนาการบริการให้เกิดความประทับใจ (0.77) และการเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้อื่น (0.54) ทั้งนี้ อาจ เนื่องจากการเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ตามมีความซื่อสัตย์และยึดมั่นสิ่งถูกต้องในการทำงาน มีการประพฤติตนดีปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม สร้างศรัทธาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานและมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน สอดคล้องกับ Sashkin (2003) การเป็นแบบอย่างที่ดีคือผู้นำทำตัวเป็นแบบอย่างมีความจริงใจความซื่อสัตย์ความหนักแน่นเป็นมิตรเป็นผู้ที่ร่วมแบ่งปันความรู้สึกกับสมาชิก นอกจากนั้นสมชาย เทพแสง (2552) กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีหมายถึงพฤติกรรมของผู้นำในการเป็นแบบอย่างที่ดีได้รับการยอมรับและไว้วางใจสร้างการยอมรับและความน่าเชื่อถือทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นผู้มีจิตใจด้านการบริการพร้อมปรับปรุงพัฒนาการบริการให้เกิดความประทับใจเป็นผู้มีความซื่อสัตย์จริงใจในการทำงานโดยปราศจากการควบคุมให้อิสระในการทำงานให้ความใกล้ชิดกับบุคลากรมีความเป็นกันเองสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) การเป็นแบบอย่างที่ดีคือพฤติกรรมของผู้นำในการเป็นแบบอย่างที่ดีมีความน่าเชื่อถือให้กำลังใจกับทุกคนบทบาทของผู้นำจึงอยู่ที่ได้ใจของผู้ร่วมงานผู้นำต้องมีความคิดดีเป็นที่ศรัทธาของทุกคนที่เกี่ยวข้องผู้นำต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน ดังนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 56 ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตลอดจนผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน ควรใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนได้

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำตัวบ่งชี้ที่ได้ไปใช้ในการสร้างเกณฑ์การประเมินหรือเป็นแนวทางในการฝึกอบรมความรู้แก่นักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นคณะกรรมการสถานักเรียน ซึ่งจะส่งผลไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพได้

3. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า สมการตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้ $LSC = 1.00(SC) + 0.97(CZ) + 0.96(DS) + 0.95(RS) + 0.87(CS)$ จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (SC) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 ในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอันดับแรก เนื่องจากความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำที่จะนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เรียงตามน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ดังสมการ $LSC = 1.00(SC) + 0.97(CZ) + 0.96(DS) + 0.95(RS) + 0.87(CS)$

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 56 ตัวบ่งชี้ เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะของภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน

3. การวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเฉพาะจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งต่อไป จึงควรวิจัยให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งผลการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ร.ส.พ.
- กาญจนา ธาณะ. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลความฉลาดทางอารมณ์สภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ พย.ม. วิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- จักรี ต้นเชื้อ. (2555). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การ นักศึกษา อาชีวศึกษา ในวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- จุมพจน์ เชื้อสาย. (2550). **หลัก 5 ประการ สู่การเป็นผู้นำ**. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี.
- จุมพล หนิมพานิช. (2547). **ผู้นำ อำนาจ และการเมืองในองค์กร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัชวาลิต์ สรวารี. (2550). **การบริหารคนกับองค์กร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). **การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม : การพัฒนาและพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- นิภาพร แสนเมือง. (2557). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน. (2553). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรารัตน์ ทีสุกะ. (2557). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). **การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ: กรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมชาย เทพแสง. (2552). **Professional director**. สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สายสมร คักดีคำดวง. (2551). **การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อรรวรรณี ไชยปัญญา. (2556). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- Alkin, C.M. (1992). **Encyclopedia of Educational Research**. New York : Macmillan.
- Anderson, R.S. (2008). **Counselor Gender Self-Confidence and Social Influence In Counseling: Counselor Perceptions of the Therapeutic Alliance**. Ohio: Faculty of the College of Education of Ohio University.
- Croft, A.C., Harrison, M.C. & Robinson, R.L. (2009). Recruitment and Retention of students – an Integrated and Holistic Vision of Mathematics Support. **International Journal of Mathematical Education in Science and Technology**, 40(1), 109–125.
- Drucker, P.F. (1968). **Leadership**. Retrieved April 10, 2015, [Online] Available: <http://www.teal.org.uk/leadership/definition.htm>.
- Hogan, T.J. (2008). The Adaptive Leadership Maturity Model. **Organization evelopment Journal**, 26(1), 55.
- Sashkin, M., & Sashkin, M. G. (2003). **Leadership that matters**. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers, Inc.
- Zankoski, K.D. (2010). **The Impact of Debriefing Sessions Following Viewing of Recorded High Fidelity Simulation Scenarios on Knowledge Acquisition, Self-Confidence, and Satisfaction: a Quasi-Experimental Study**. U.S.A.: College of Natural and Health Sciences School of Nursing, University of Northern Colorado.